

7 ינואר, 2019

לכבוד: ארז ברקאי

פקיד יערות ארצי, משרד החקלאות

תכנית כריתות רשות הטבע והגנים מחוז צפון 2019

שלום רב,

מוגשת בזאת תכנית כריתות של רשות הטבע והגנים מחוז צפון לשנת 2019. התכנית כוללת תשע בקשות חדשות. רט"ג ממשיכה לבצע בקשות שאושרו בשנים קודמות לפי הפירוט בסוף התכנית.

בקשות חדשות לשנת 2019:

1. שמורת טבע החולה – כריתה בטיחותית של עצי אקליפטוס
2. שמורת טבע בטיחה – כריתה בטיחותית של עצי אקליפטוס
3. שמורת טבע נחל בצת – כריתת עצי אקליפטוס בבית גידול לח
4. שמורת טבע יהודיה – כריתת עצי אקליפטוס בבית גידול לח
5. שמורת טבע נחל שניר – כריתת עצי אקליפטוס בבית גידול לח
6. שמורת טבע עין נימפית – כריתת עצי אקליפטוס בבית גידול לח
7. שמורת טבע עין יהודה – כריתת מין פולש בשמורה
8. שמורת טבע מצד אבירים – תכנית רב שנתית לדילול חורש למניעת שריפות
9. גן לאומי מונפור – כריתת עצים לשימור מבנה ארכיאולוגי

טיפול במינים פולשים:

תכנית לטיפול במינים פולשים מפורטת בטבלה נפרדת. רשות הטבע והגנים מבצעת טיפול שוטף במינים פולשים באתרים רבים.

מצורף:

- 1) טבלה מרכזת ושכבת ממ"ג של תכנית הכריתות לשנת 2019
- 2) טבלה מרכזת של עבודות לביצוע שאושרו בשנים קודמות כולל סטטוס ביצוע
- 3) המלצות יועץ לטיפול בטיחותי בשמורת החולה ובשמורת הבטיחה.
- 4) סקר עצים מפורט לשימור ארכיאולוגי במונפור

בברכה,

נתן אלבו

פקיד יערות מחוז צפון, רט"ג

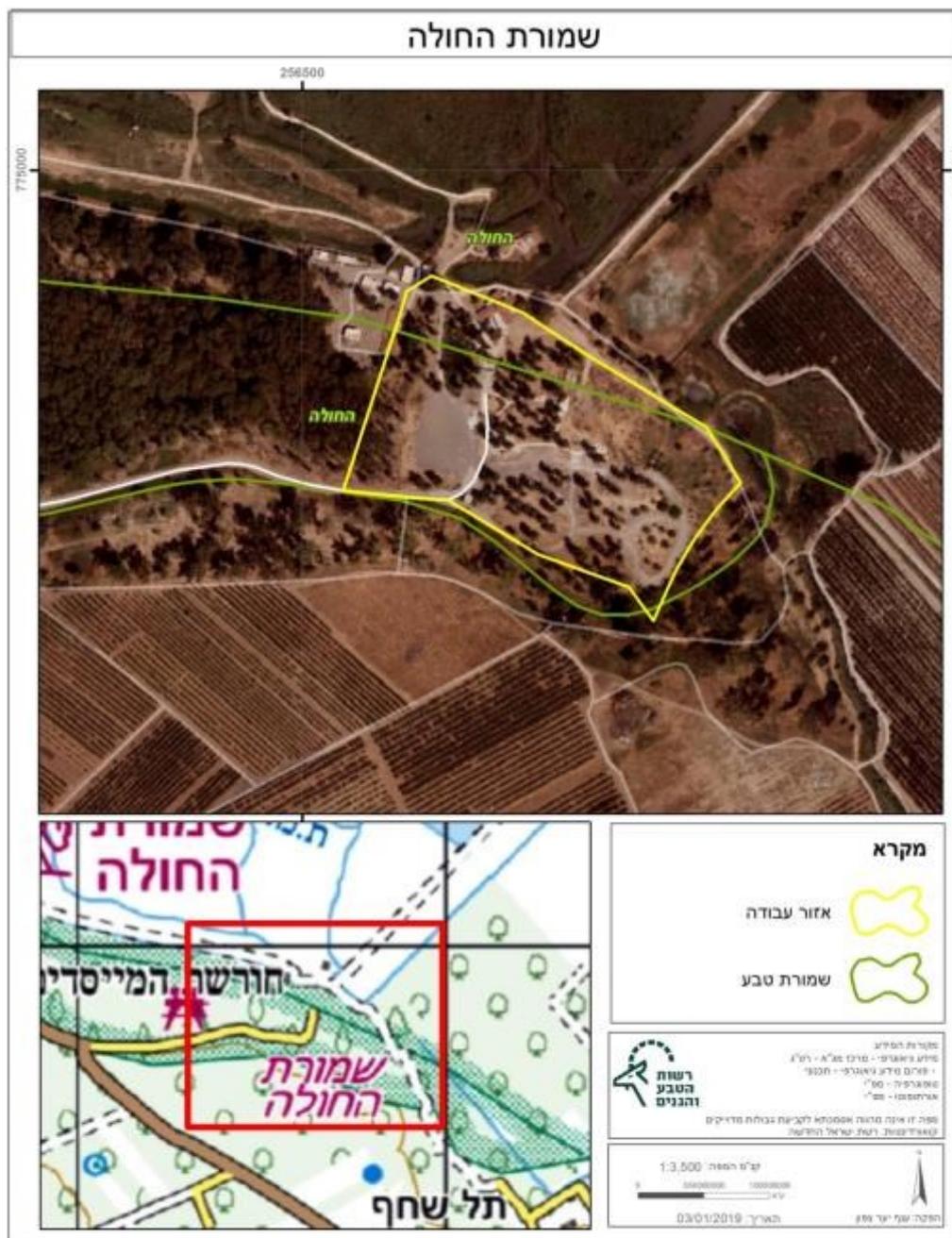
1. שמורת טבע החולה

במבואת הכניסה לשמורת החולה מבוצעות עבודות מזה מספר שנים לטיפול בטיחותי בעצי אקליפטוס.

במהלך שנת 2018 בוצע סקר נוסף ע"י יועץ מומחה לטיפול בעצים ובוצע גיזום לפי ההנחיות. בקשה זו לכריתת 6 עצים בוגרים בהתאם להמלצות הסקר.

פירוט העצים לכריתה: 137,168,173,195,303, עץ לא ממוספר בחצר המשק.

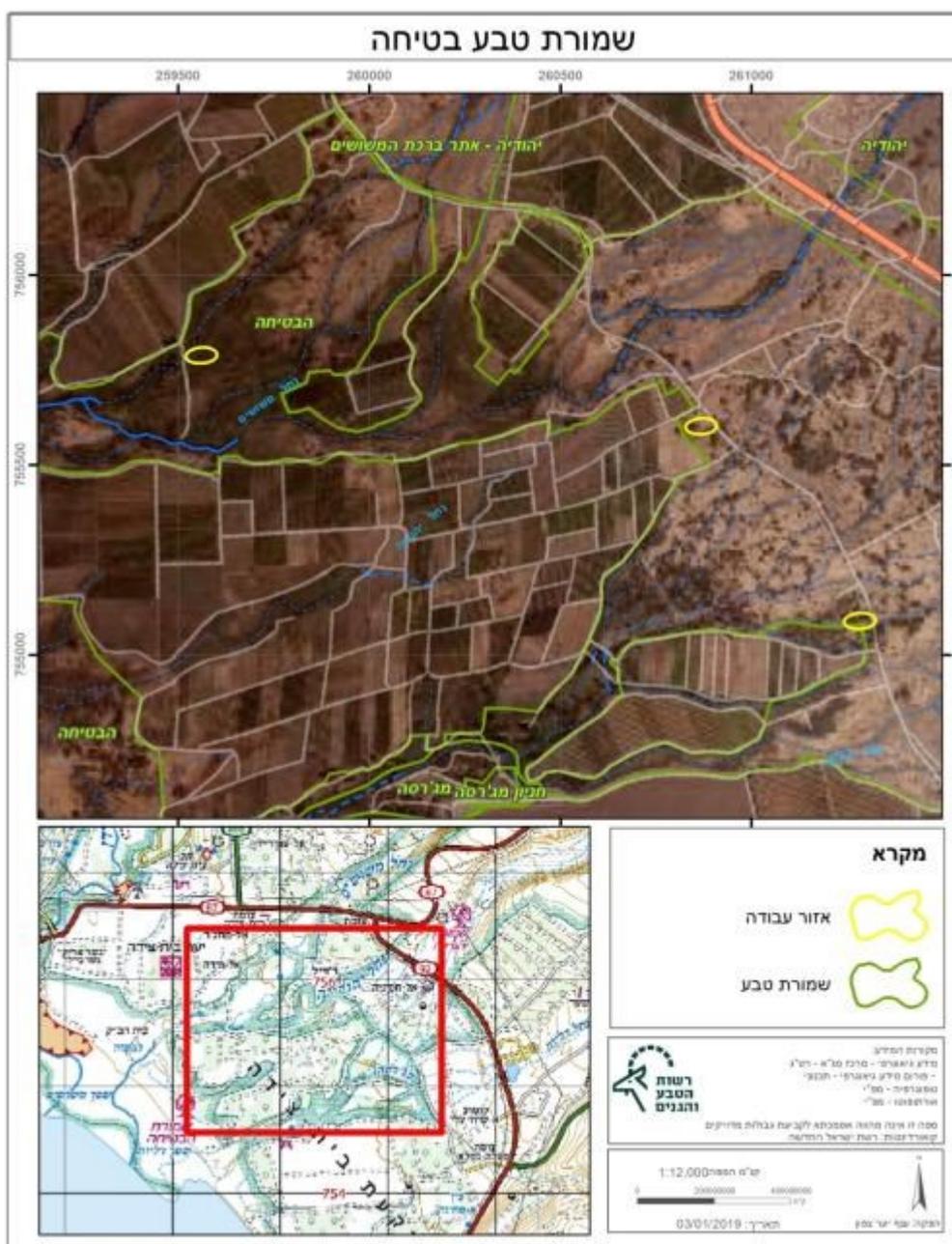
מצורף הסקר המפורט לאתר.

איור 1 – מיקום העצים בשמורת החולה (חניון ומבואת הכניסה)

2. שמורת טבע בטיחה

בשמורת הטבע בטיחה מבוצעות עבודות מזה מספר שנים לטיפול בטיחותי בעצי אקליפטוס. במהלך שנת 2018 בוצע סקר נוסף ע"י יועץ מומחה לטיפול בעצים ובוצע גיזום לפי ההנחיות. בקשה זו לכריית 8 עצים בוגרים בהתאם להמלצות הסקר, שניים בסמוך לדרך הסורית ואחד בסמוך לשביל טיול ודרך חקלאית. מצורף הסקר המפורט לאתר.

איור 2 – מיקום העצים בשמורת טבע בטיחה

3. שמורת טבע נחל בצת

בשמורת טבע נחל בצת חורשת אקליפטוס, נטועה בחלקה, הממוקמת בסמוך לערוץ הנחל. בשמורה נמצאו עצי אקליפטוס רבים בגילאים שונים שהתפשטו בערוץ הנחל.

בקשה זו היא לכריתת עצי האקליפטוס בשטח שמורת הטבע לשמירה על בית גידול לח. בשטח זה 31 עצי אקליפטוס בוגרים, מתוכם חמישה גדולים ומרשימים, ועוד כ-123 עצים צעירים וזריעים שאינם עונים להגדרת עץ בוגר. מחוץ לשטח השמורה חורשת אקליפטוס נוספת המנוהלת ע"י קק"ל.

חוות דעת של יפתח סיני, אקולוג מרחב גליל עליון

מינים פולשים הם מינים שחרגו מתחום תפוצתם הטבעי בעקבות פעילות מכוונת של האדם, או שהוחדרו על ידו לאזורים חדשים ללא כוונה. אוכלוסיותיהם מתרבות, מתפשטות בטבע מעבר לאתרים אליהם פלשו

איור 3 – זריעי אקליפטוס בנחל בצת

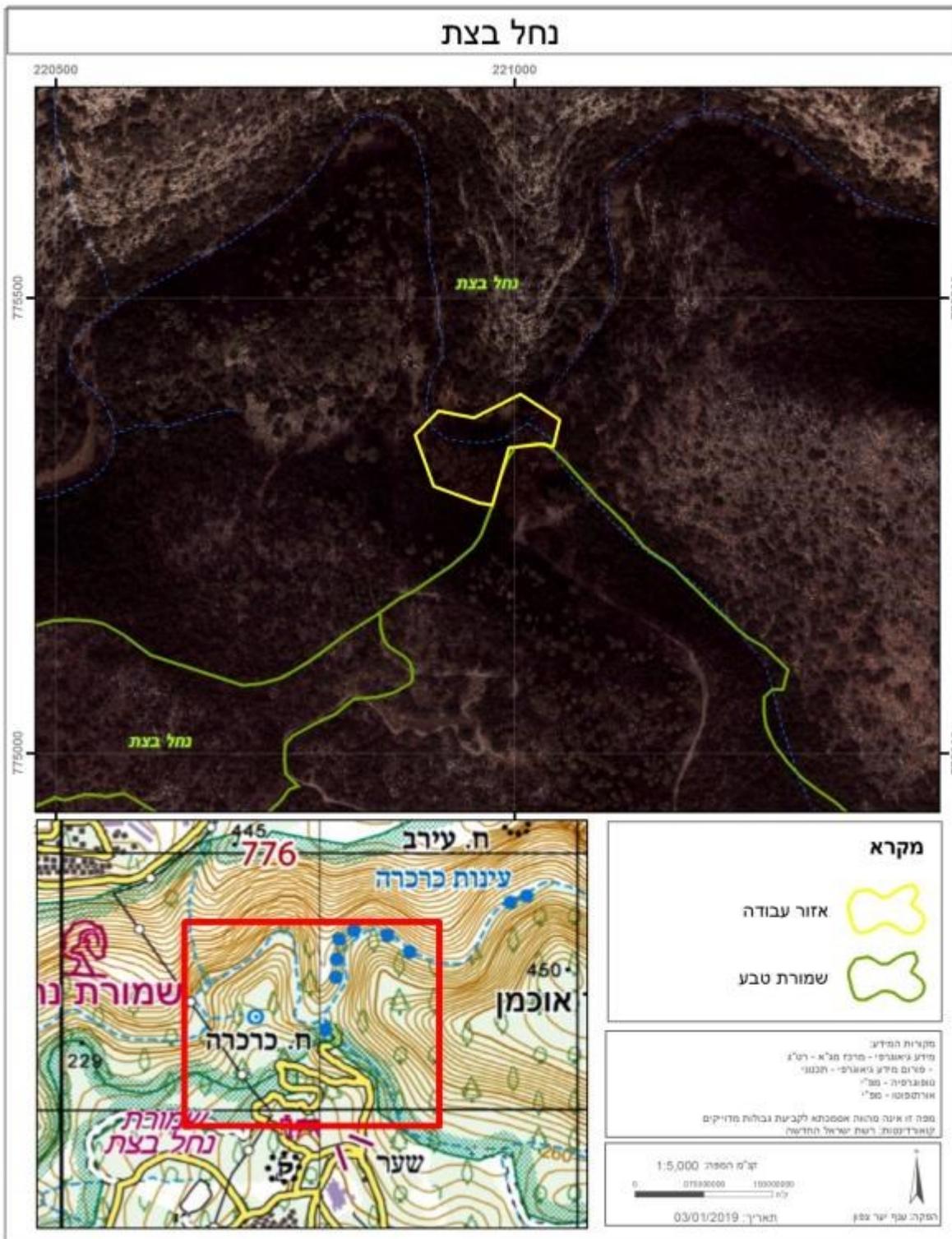
ופוגעות בתפקוד של המערכת האקולוגית ומערכות הקשורות ישירות לאדם. צמחים פולשים בישראל פוגעים במגוון הביולוגי, במערכות אקולוגיות רגישות, בתשתיות, במשטר המים בקרקע, בחקלאות ובבריאות האדם. לאיקליפטוס המקור השפעה שלילית על בתי גידול לחים כמו בית הגידול של נחל בצת, כנראה בשל סגירת השטח לאור והשפעה אללופטית. מספר מחקרים הראו כי העלים לאחר נשירתם, משחררים חומרים כימיים המונעים את נביטתם של מיני

צמחים אחרים (דופור - דרור 2010). בשמורת נחל בצת מגוון צמחים ובעלי חיים נדירים ובסכנת הכחדה ויש לבער את

העצים הפולשים במיוחד בשל הזרמת המים המשופרת בנחל לאחרונה שיכולה להרחיב את תופעת הפלישה.

איור 4 – עצים בוגרים בנחל בצת

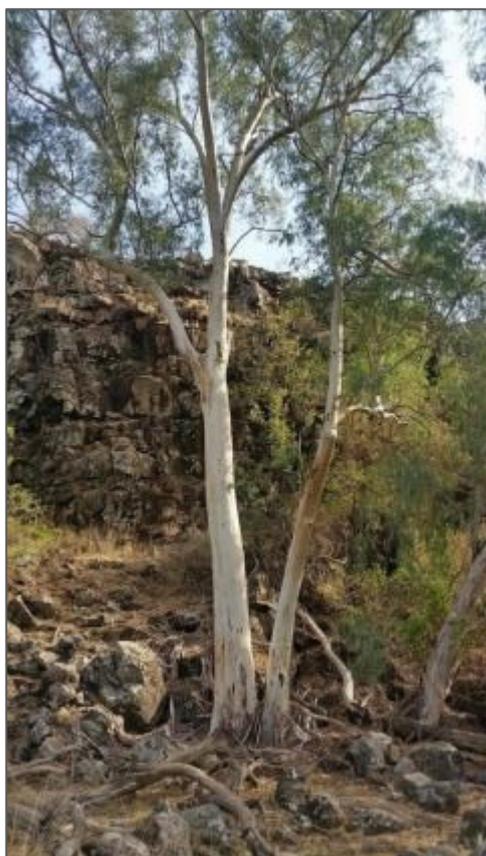
איור 5 – מיקום החורשה בנחל בצת

4. שמורת טבע יהודיה – נחל זויתן

בקשה לכריתת 16 עצי אקליפטוס בנחל זויתן, שמורת טבע יהודיה בשלושה ריכוזים שונים לאורך ערוץ הנחל הזורם. האקליפטוס מין פולש בשמורה ומטרת הכריתה היא שימור בית הגידול בערוץ הנחל.

חוות דעת של חווה גולדשטיין, אקולוגית מרחב גולן:

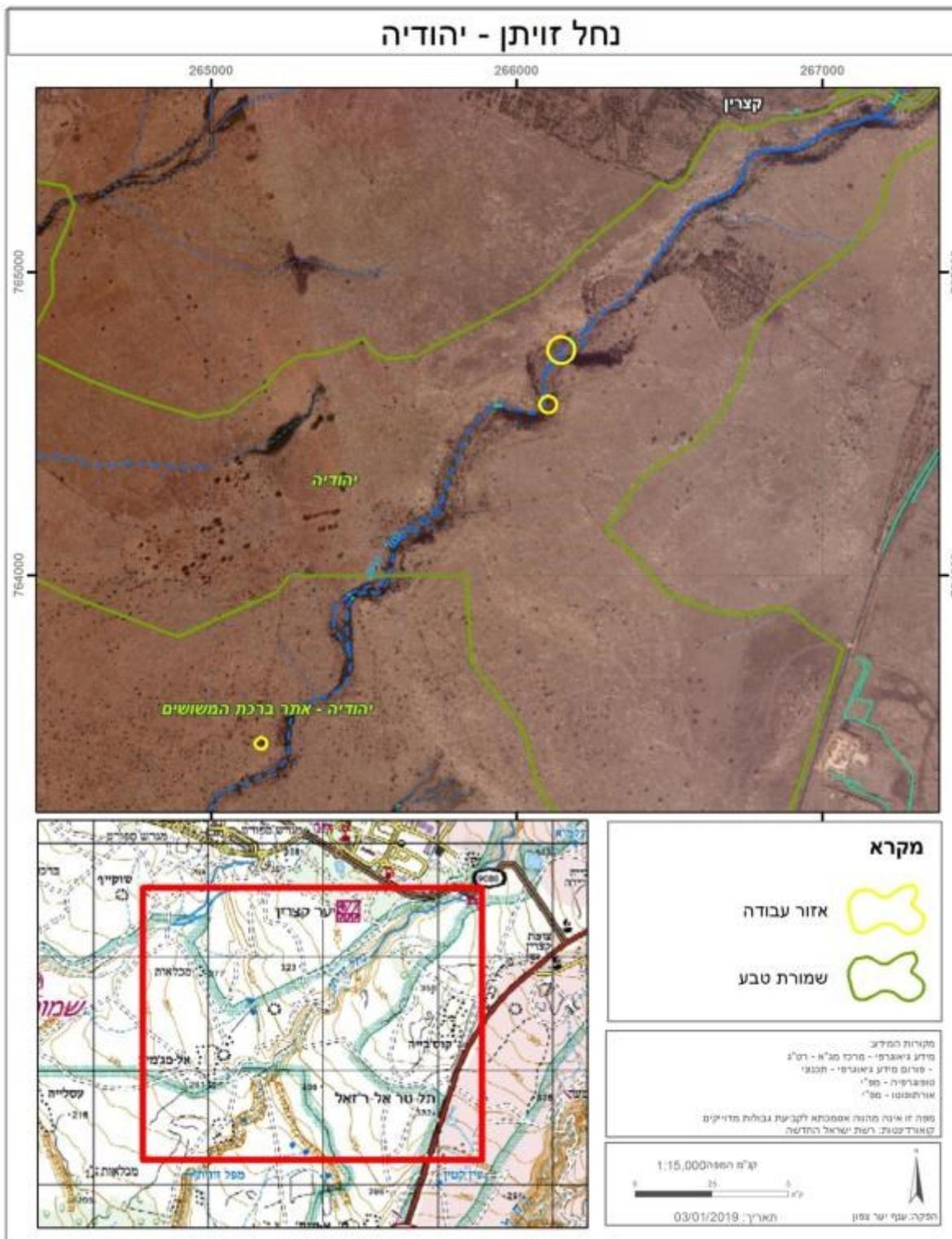
שמורת יער יהודיה שוכנת במרכז הגולן, מצפון מזרח לאגם הכנרת. שטח השמורה ברובו רמה בשיפוע מתון ומבוותר ע"י נחלים עמוקים ואיתנים הזורמים כל ימות השנה – נחל משושים, נחל זויתן, נחל יהודיה, נחל גמלא ונחל בזלת/דליות. הקרקע בזלתית, האקלים ים תיכוני עם כמות משקעים של כ- 500 מ"מ בשנה.

יחידת הצומח העיקרית בשמורה הינה יער פארק של אלון תבור עם בתה עשבונית בזלתית של שיבולת שועל נפוצה ושעורת הבולבוסין, והיא תופסת את מרבית השטחים המישוריים. באזורים הנמוכים מופיעה חברה של שיזף מצוי היוצרת נוף דמוי סוואנה. במדרונות התלולים במפנים צפוניים צומח עצי צפוף יותר ובו מרכיבים נוספים כמו לבנה רפואי ושקד. את המים מלווה יחידת הצומח של ערבה מחודדת והרדוף הנחלים עם מלוויים אופייניים למים נקיים וזורמים.

איקליפטוס הינו מין פולש בשמורה. מין זה מתחרה במיני הצומח הטבעיים בשמורה, כמו כן עלי האיקליפטוס הנושרים ומצטברים על קרקעית הנחלים בשמורה פוגעים במיני חסרי חוליות אקוויטיים - המלצתי לכרות ולסלק מין זה מהשמורה.

איור 6 – עצי אקליפטוס בערוץ נחל זויתן

איור 7 – מיקום העצים בנחל זזיתן

5. שמורת טבע נחל שניר

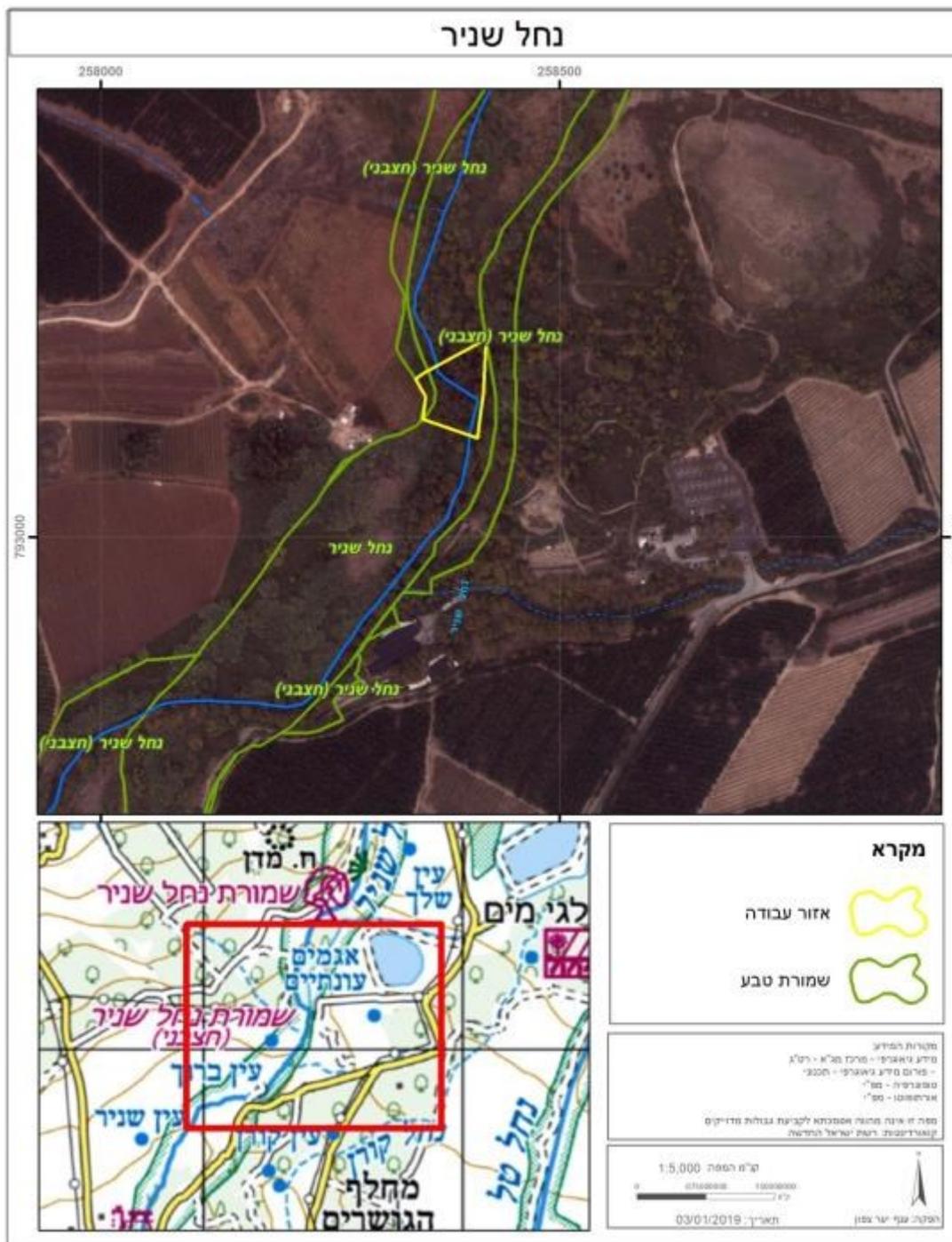
בקשה לכריתת 44 עצי אקליפטוס בגדלים שונים בשמורת טבע נחל שניר לאורך ערוץ הנחל הזורם. האקליפטוס מין פולש בשמורה ומטרת הכריתה היא שימור בית הגידול בערוץ הנחל.

חוות דעת של יפתח סיני, אקולוג מרחב גליל עליון:

מינים פולשים הם מינים שחרגו מתחום תפוצתם הטבעי בעקבות פעילות מכוונת של האדם, או שהוחדרו על ידו לאזורים חדשים ללא כוונה. אוכלוסיותיהם מתרבות, מתפשטות בטבע מעבר לאתרים אליהם פלשו ופוגעות בתפקוד של המערכת האקולוגית ומערכות הקשורות ישירות לאדם. צמחים פולשים בישראל פוגעים במגוון הביולוגי, במערכות אקולוגיות רגישות, בתשתיות, במשטר המים בקרקע, בחקלאות ובבריאות האדם. לאיקליפטוס המקור השפעה שלילית על בני גידול לחים כמו בית הגידול של נחל שניר, כנראה בשל סגירת השטח לאור והשפעה אללופטית. מספר מחקרים הראו כי העלים לאחר נשירתם, משחררים חומרים כימיים המונעים את נביטתם של מיני צמחים אחרים (דופור - דרור 2010). בסקר צומח לניטור מקדים שבוצע ב 2018 באזור האקליפטוסים, נמצאו מעט מיני צמחי בית גידול לח במספרים מועטים יחסית לבית הגידול (גרנט 2018).

איור 8 – עצי אקליפטוס בשמורת נחל שניר

איור 9 – מיקום החורשה בנחל שניר

6. שמורת טבע עין נימפית

בשמורת טבע עין נימפית קיימת תכנית לשיקום בית גידול לח. בשנים האחרונות נעשו מספר פעולות כחלק מהפרויקט. בקשה זו לכריתה מלאה של חלק מהחורשה במקום והיא כוללת 90 עצי אקליפטוס בוגרים בנוסף למינים פולשים המיועדים גם הם לכריתה.

חוות דעת רועי פדרמן, אקולוג מרחב גליל תחתון:

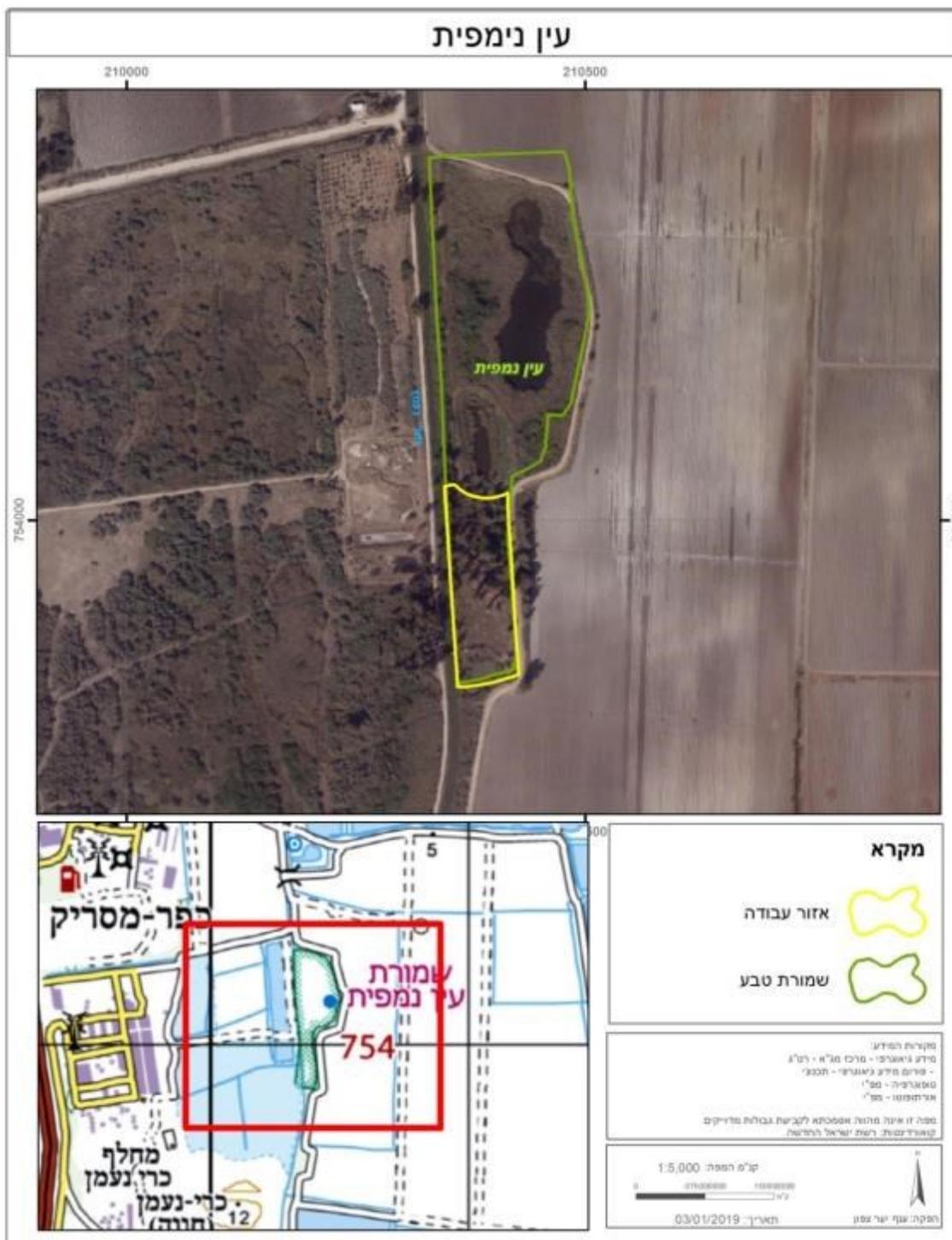
שטחה של שמורת עין נימפית הוא 62 דונם בלבד והיא חלק משרשרת שמורות של בתי גידול לחים לאורך נחל הנעמן. מטרת השמורה הן שמירה על בתי גדול של ברכות ומעינות בעמק עכו ולאורך נחל הנעמן, שמירה על צמחים נדירים ובסכנת הכחדה (צמחים אדומים), אזור קינון, מחסה ורבייה לציפורי סבך ויונקים שונים בלב שטחי חקלאות רחבים. השמורה מהווה שריד חשוב ביותר של צומח בתי גידול לחים של מישור החוף הצפוני. שמה של השמורה ניתן לה בשל הצמח בסכנת הכחדה נימפאה תכולה שנצפה בעבר במקום.

בשמורה בוצעו בעבר פעולות של כריתת אקליפטוסים וחפירת ברכות ושיקום צומח לצידם, הכולל שתילת מינים נדירים של בתי גידול לחים.

כחלק מפרויקט המשך של שיקום השמורה, אנו מעוניינים להגדיל את מספר גופי המים הקיימים בשמורה. כחלק מהפרויקט אנו מעוניינים להחליף שטח חורשה קיימת של איקליפטוס המקור ושיטה כחלחלה (מצ"ב תמונה) המהווים מינים פולשים (איקליפטוס בבית גידול לח) ומתחתם לא מתפתח צומח מקומי, באזור של גוף מים אותו נחפור ולצידו נשקם צומח מקומי שאפיין בעבר את האזור וכיום הוא נדיר. בנוסף מבקשים לכרות מספר זריעי אקליפטוס שצמחו בסמוך לשביל ולברכת מים אותה חפרנו וביצענו בה שיקום צומח (מצ"ב תמונה), על מנת למנוע המשך התפשטות ופגיעה בשביל ובברכה.

איור 10 – חורשת האקליפטוס בעין נימפית

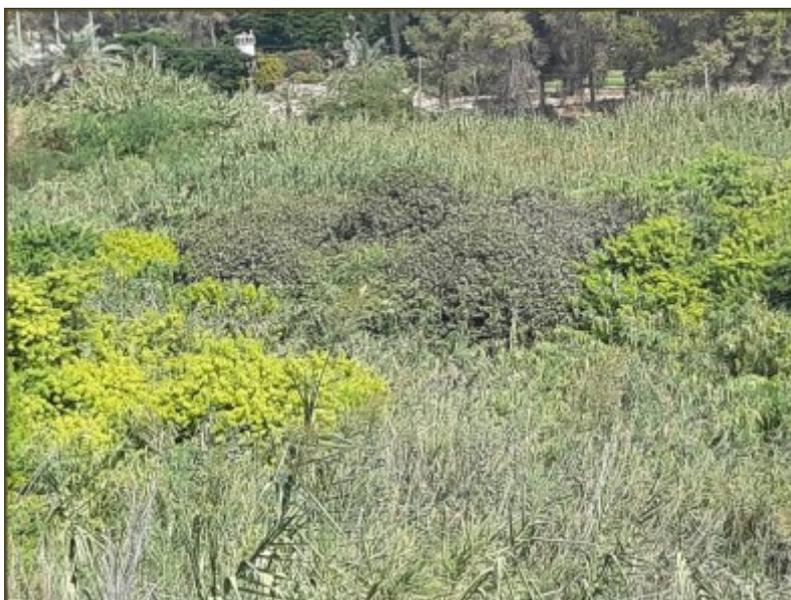
איור 11 – מיקום החורשה בעין נימפית

7. שמורת טבע עין יהודה

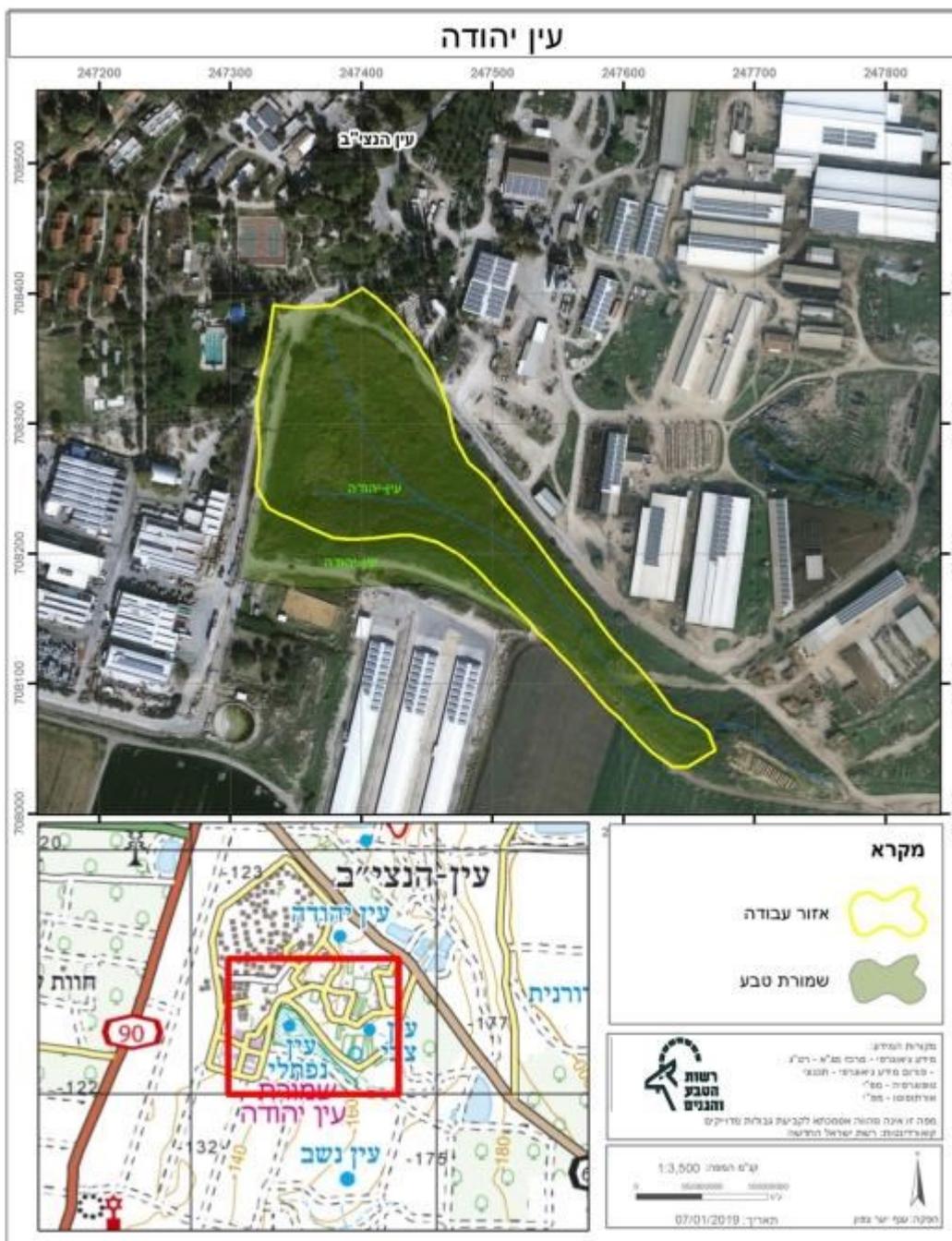
בקשה לכריתת 15 פרטים של פלפון דמוי אלה המהווים מין פולש בבית הגידול הלח בשמורה. עצים אלה טופלו בעבר אך נדרש לבצע טיפול חוזר.

חוות דעת רועי פדרמן, אקולוג מרחב גליל תחתון:

שמורת טבע עין יהודה הינה שמורה של בית גידול לח עם מעיין, ערוץ זורם וצמחייה עשירה של בתי גידול לחים. בשמורה התפתחו עצים של המין הפולש פלפון דמוי אלה. לפי כ-4 שנים ביצענו טיפול בעצים אלו, אך היו התחדשויות מזריעים ומחלק מגדמי העצים במקרה שלא טופלו בצורה טובה. על מנת למנוע המשך התפשטות של עץ זה ודחיקה של המינים המקומיים, יש לטפל בהקדם בעצים שהתפתחו בשטח השמורה.

איור 12 – צילום עצי פלפון דמוי אלה בשמורת טבע עין יהודה

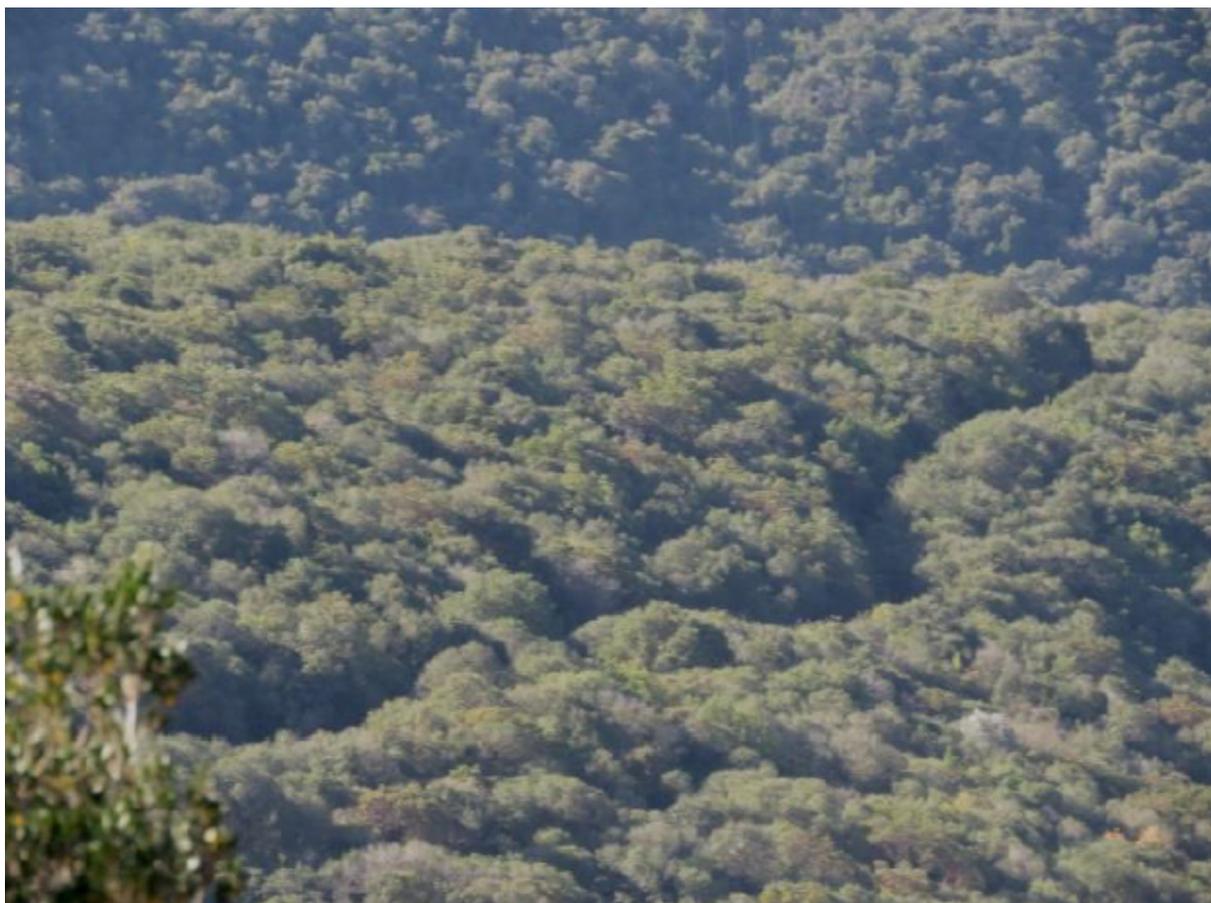

איור 13 - מיקום שמורת טבע עין יהודה

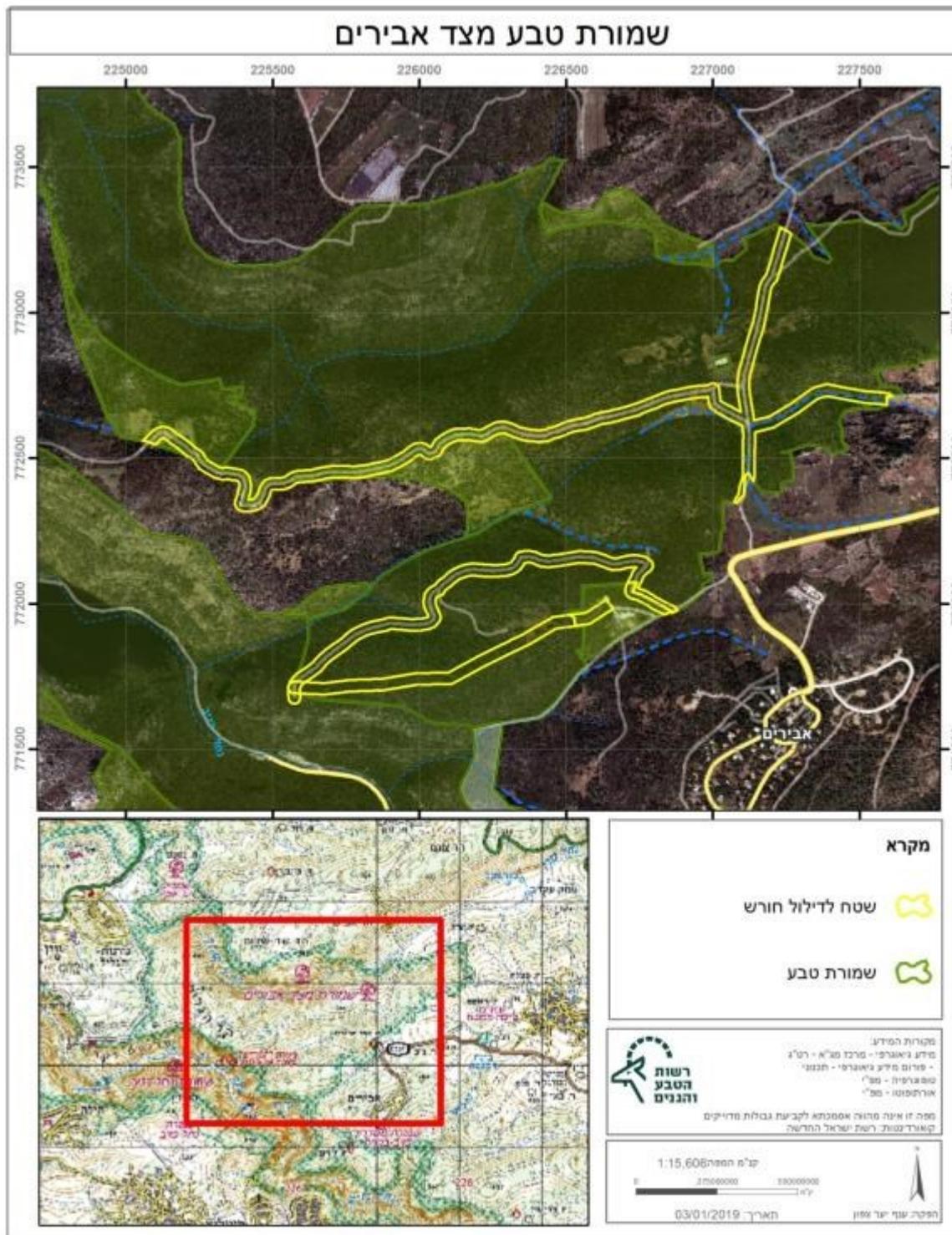
8. שמורת טבע מצד אבירים

שמורת טבע מצד אבירים הוכרזה בשנת 2017. לאחר הכרזתה בוצע סיור בשטח השמורה במטרה לבחון את הצורך בממשק למניעת שריפות. בסיור נמצא כי שטחים רבים בשמורה עברו דילול לאורך השנים אולם יש צורך בטיפול נוסף ליצירת אזורי חיץ לאורך דרכים מרכזיות ושלוחות.

הוכנה תכנית הכוללת רצועת הגנה ברוחב של כ-20 מ' מצדי הדרכים. באזורים אלה יש לבצע דילול חורש ולשמר אותם בהתאם לעקרונות חיץ למניע שריפות לאורך דרכים. שטח התכנית כולל כ-270 דונם. ברובם אין צורך בדילול בשלב זה אולם תכנית זו היא רב שנתית ודילול יבוצע בהתאם להתפתחות החורש במקום ולשמירה על בית הגידול בשמורה. בשלב זה לא ניתן לאמוד את כמות העצים ומאחר ומדובר בחורש צפוף, דילול החורש כולל גם דילול זרועות ולא בהכרח כריתת עצים ולכן תכנית זו מוגשת לפי גודל שטח (דונם).

איור 14 – דרך בשמורת טבע מצד אבירים

איור 15 – שטחים לדילול חורש למניעת שריפות במצד אבירים

9. גן לאומי מונפור – החווה החקלאית

ברשות הטבע והגנים פועל צוות לשימור אתרי מורשת. כחלק מתכניות השימור בגן הלאומי מונפור נמצאו עצים ושיחים רבים הצומחים בתוך קירות מבנה החווה החקלאית. בקשה זו לכריתת 18 עצי חורש ים תיכוני (אלונים, אלות, ער עציל, לבנה, חרוב ואדר) בהתאם לסקר שבוצע במקום במהלך שנת 2018. מצורף הסקר.

חוות דעת של יהונתן אורלין, מנהל צוותי שימור מחוז צפון, רט"ג:

בהלך השנים צמחו עצים רבים בתוך קירות המבנה ובסמוך להן. שורשי העצים גדלים לתוך ליבות הקיר ולאט לאט דוחפים את אבני הבניה ומפוררים את חומרי המליטה. ללא כריתה יסודית של העצים אשר גדלים בתוך הקירות ובסמוך עליהם (עד מרחק של 1.5 מטר), ישנה סכנה ממשית לקריסה חלקית או מלאה של המבנה.

איור 16 – עצים במבנה החווה החקלאית במונפורט

טבלה מרכזת של הבקשות לשנת 2019

מספר עצים לכריתה	מין עץ	מטרת הכריתה	שם החלקה	שם האתר	מס"ד
6 עצים	אקליפטוס	בטיחות	חניון, מבואת הכניסה וחצר משק	שמורת טבע החולה	1
8 עצים	אקליפטוס	בטיחות	זאכי וסמוך לדרך הסורית	שמורת טבע בטיחה	2
31 עצים בוגרים + כ-130 עצים צעירים וזרעים	אקליפטוס	אקולוגי	ערוץ הנחל	שמורת טבע נחל בצת	3
16 עצים	אקליפטוס	אקולוגי	ערוץ נחל זויתן	שמורת טבע יהודיה	4
44 עצים	אקליפטוס	אקולוגי	ערוץ הנחל	שמורת טבע נחל שניר	5
90 עצים	אקליפטוס	אקולוגי	שטח השמורה	שמורת טבע עין נימפית	6
15 עצים	פלפלון דמוי אלה	אקולוגי	שטח השמורה	שמורת טבע עין יהודה	7
דילול חורש סמוך לדרכים בשטח של 270 דונם	חורש ים תיכוני	תכנית רב שנתית למניעת שריפות	שטח השמורה	שמורת טבע מצד אבירים	8
18 עצים	חורש ים תיכוני – רחבי עלים	שימור ארכיאולוגי	מבנה חווה חקלאית	גן לאומי מונפור	9

טיפול במינים פולשים:

מספר עצים לכריתה	מין עץ	מטרת הכריתה	שם החלקה	שם האתר	מס"ד
15 עצים בוגרים	אזדרכת מצויה	אקולוגי	שטח השמורה	חורשת טל	1
מאות עצים	שיטה כחלחלה	אקולוגי	שטח הגן הלאומי	ראש הנקרה	2
עשרות עצים	אילנתה בלוטית	אקולוגי	שטח השמורה	בריכות צוריאל	3
כ-150 עצים	אזדרכת מצויה	אקולוגי	שטח השמורה	החולה	4
10 עצים	שיטה כחלחלה	אקולוגי	שטח השמורה	עין נימפית	5
15 עצים 5 עצים 10 עצים	שיטת ויקטוריה שיטת המשוכות אזדרכת מצויה	אקולוגי	שטח השמורה	נחל יבניאל	6
75 עצים	פרקינסוניה שיכנית	אקולוגי	שטח השמורה	נחל יששכר	7

ריכוז עבודות לביצוע שאושרו בשנים קודמות:

שנה	שם האתר	שם החלקה	מטרת הכריתה	מין עץ	מספר עצים לכריתה / שטח
2018	שמורת טבע גבעת המורה	שטח השמורה	אקולוגי	אורן	60 עצים
2018	2.1 גן לאומי ציפורי	שטח הגן הלאומי	אקולוגי	שיטה כחלחלה, אזדרכת, אילנטיה בלוטית, אורן	70 עצים +100 אורנים צעירים
2018	2.2 גן לאומי ציפורי	חפירות ארכיאולוגיות	שימור ארכיאולוגי	אורן	20 עצים בוגרים
2018	שמורת טבע נחל עמוד – המשך ביצוע	טחנות הקמח	שימור ארכיאולוגי/ בטיחות	רחבי עלים ועצי בוסתן	45 עצים לפי סקר מפורט
2018	נחל משושים – המשך ביצוע	ערוץ הנחל	אקולוגי	איקליפטוס	כ-400 עצים. כריתה בשלבים בתקופה של 3-5 שנים.
2018	גן לאומי מעין חרוד	כביש הגישה לגן הלאומי	בטיחות	איקליפטוס	5 עצים
2018	גן לאומי בית שערים – המשך ביצוע	שטח המערות	שימור ארכיאולוגי	בהתאם לזיהוי העצים הפוגעים במערות	בקשה עקרונית לכריתת עצים הפוגעים במערות
2017	שמורת טבע נחל דלתון	נחל חצור	אקולוגי	אורן	מאות
2017	שמורת טבע שחלבים מנרה	שטח השמורה	אקולוגי	אורן	עשרות
2017	שמורת טבע נחל גמל – המשך ביצוע	נחל שגור	אקולוגי	אורן	תוספת של כ-350 עצים בוגרים וזריעים
2017	שמורת טבע נחל תבור – המשך ביצוע	ערוץ הנחל	אקולוגי	אקליפטוס	25 עצים בוגרים ועוד עשרות צעירים וזריעים
2017	5.1 שמורת טבע נחל עיון – המשך ביצוע	ערוץ הנחל	אקולוגי	אקליפטוס	96 עצים, חלקם צעירים וזריעים. עבודה בשלבים.
2017	שמורת טבע גאון הירדן – המשך ביצוע	ערוץ הנחל	אקולוגי	אקליפטוס	כריתה מלאה של כל עצי האקליפטוס בשמורה. כ-60 עצים
2017	שמורת טבע רכס אדמי - בוצע	ערוץ הנחל, עין אדמי	אקולוגי/ בטיחות	אקליפטוס	60 עצים בוגרים וצעירים. הושארו מספר עצים בוגרים בשטח.
2017	שמורת טבע יהודיה - משושים	מעלה ערוץ הנחל	אקולוגי	אקליפטוס	45 עצים בוגרים דילול בשלבים
2017	אלוני יצחק	שטח השמורה	אקולוגי	אורן	20-30 עצים בוגרים וצעירים
2017	גלבע מזרחי	שטח השמורה	אקולוגי	אורן	200 עצים בוגרים וצעירים

שנה	שם האתר	שם החלקה	מטרת הכריתה	מין עץ	מספר עצים לכריתה / שטח
2017	14.1 – עין אפק	בריכת אחילוטוס	אקולוגי	אקליפטוס	45 עצים
2017	14.2 – עין אפק	בריכת המצודה	אקולוגי	אשל	30 עצים
2017	בית שאן - בביצוע	נחל חרוד	בטיחות	אקליפטוס	דילול חורשה 40%
2016	חורשת טל - המשך ביצוע	חניון יום וחניון לילה	בטיחות	מגוון, לפי סקר מפורט	לפי הנחיות יועץ
2015	עין תאו	שטח השמורה	אקולוגי	אקליפטוס	6 עצים שלב ראשון
2015	עינן	שטח השמורה	אקולוגי	אקליפטוס	5 עצים שלב ראשון
2014	תל צפצפות - בוצע	חורשת אקליפטוס	בטיחות	אקליפטוס	דילול חורשה 30%
2014	פארק הכרמל - המשך ביצוע	תכנית ממשק כוללת לכרמל	לפי יעודי השטח	חורש וחורשות	דילול לפי תכנית
2013	הר חורשן	סמוך לדרך וערוץ הנחל	בטיחות	אקליפטוס	עשרות
2013	תל דן - המשך ביצוע	תל ארכיאולוגי	בטיחות	אקליפטוס	לפי הנחיות יועץ
2013	תל דן - המשך ביצוע	שטח השמורה	אקולוגי	צפצפה מכסיפה	20 עצים בוגרים (בכל שנה)
2013	אכזיב - המשך ביצוע	חורשות בשטח האתר	בטיחות ומניעת שריפות	אקליפטוס	דילול חורשה
2013	עין בדולח	שטח השמורה	אקולוגי	אקליפטוס	10 עצים
2012	אזורי חיץ סמוך לישובים - המשך ביצוע	תכנית כללית	מניעת שריפות		לפי תכנית והנחיות כבי"ה
2011	פארק הכרמל - המשך ביצוע	קו מתח 161	מניעת שריפות	אורן	מאות, מתחת לקו מתח